

Vastaanottajan: Suomen ympäristökeskus SYKE (lausuntopalvelu.fi)
Diaarinumero 57/2023
Päivämäärä 19.10.2023

Amnesty International Suomen osasto
Hietaniemenkatu 7 A
00100 Helsinki
P: 09 8562 0600
E: amnesty@amnesty.fi
W: amnesty.fi

Lausunto: Norjassa sijaitsevan Davvi- tuulivoimahankkeen alueellisen kaavoitussuunnitelman vaikutustenarviointi

Amnesty International on maailman suurin ihmisoikeusjärjestö, jonka toiminta perustuu yksittäisten ihmisten tuelle. Amnesty työskentelee kansainvälisesti ja Suomessa laaja-alaisesti ihmisoikeuksien edistämiseksi.

Amnesty International Suomen osasto lausuu asiassa kiinnittäen huomiota suunnitellun tuulivoimahankkeen sijaintiin Tenojokilaakson alueella, joka on merkittävä saamelaiden elinkeinojen ja kulttuurin kannalta. Saamelaiset on tunnustettu sekä Suomen että Norjan perustuslaissa alkuperäiskansaksi, jolla on oikeus kehittää ja ylläpitää omaa kulttuuriaan. Saamelaiden asema alkuperäiskansana ja siihen liittyvät kansallisessa lainsäädännössä ja kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa turvatut oikeudet tulee huomioida saamelaisalueen maankäyttöä koskevassa päätöksenteossa.

Hanke uhkaa saamelaista kulttuuria ja elinkeinoja

Amnesty korostaa, että saamelaisalueen maankäyttöä koskevassa päätöksenteossa tulee ottaa huomioon saamelaiden asema alkuperäiskansana ja siihen liittyvät kansallisessa lainsäädännössä ja kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa turvatut oikeudet. Tuulivoimalaitoksen, teiden ja voimalinjojen rakentaminen alueelle ilman saamelaiden edustuselinten suostumusta loukkaisi YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen artiklaa 27, sekä Norjan ratifioimaa alkuperäiskansojen oikeuksia koskevaa ILO 169 -sopimusta.

Alue jolle tuulivoimalaitosta suunnitellaan on yksi laajimmista rakentamattomista tunturialueista Euroopassa ja merkittävä saamelaisten perinteisten elinkeinojen ja kulttuurin kannalta. Saamelaista poronhoitoa on harjoitettu alueella ikimuistoisista ajoista lähtien ja suunnitellun tuulivoimalaitoksen läheisyydessä sijaitseva Rástigáisá on saamelaisille kulttuurihistoriallisesti merkittävä pyhä paikka.

Alueen saamelaisyhteisöt sekä saamelaisten edustuselimet ovat selkeästi tuoneet esiin tuulivoimalaitoksen sekä sen yhteyteen rakennettavien teiden ja voimalinjojen vaikuttavan hyvin kielteisesti perinteisten elinkeinojen, erityisesti poronhoidon, harjoittamiseen. Tenojokilaakson saamelaisyhteisö toimii tiiviisti yli valtakunnan rajan, ja Norjan puolella saamelaisyhteisöön ja elinkeinoihin kohdistuvat vaikutukset ulottuvat myös saamelaisyhteisöön Suomen puolella.

Porojen laidunalueiden pieneneminen ja pirstoutuminen on merkittävä uhka perinteisille saamelaiselinkeinoille ja kulttuurille. Saamelaiset ovat vuosikymmenten ajan menettäneet porolaitumiaan erilaisille maankäyttömuodoille, joten uusia maankäyttöhankkeita suunniteltaessa tulisi ottaa huomioon eri hankkeiden kumuloituvat vaikutukset saamelaisten perinteisten elinkeinojen kannalta. Davvi-hankkeen kaavasuunnitelmassa ei kiinnitetä huomioon epäsuoriin ja kumuloituviin vaikutuksiin, vaan keskitytään ainoastaan välittömiin vaikutuksiin. Amnesty katsoo, että hankkeen vaikutusten arvioinnissa tulisi tarkastella myös kumuloituvia vaikutuksia saamelaisten perinteisten elinkeinojen ja kulttuurin kannalta.

Saamelaisten itsemääräämisoikeus ja ennakkosuostumus

Kansainvälisen oikeus turvaa alkuperäiskansoille itsemääräämisoikeuden ja velvoittaa valtiot neuvottelemaan vilpittömässä mielessä ja toimimaan yhteistyössä alkuperäiskansojen edustuselinten kanssa saadakseen niiden ”vapaa ja tietoon perustuvan ennakkosuostumuksen” (Free, Prior and Informed Consent, FPIC) ennen kuin hyväksyvät hankkeita tai toimenpiteitä, jotka vaikuttavat alkuperäiskansojen maihin ja alueisiin (YK:n alkuperäiskansojen oikeuksia koskeva julistuksen artiklat 3, 18, 19, 32.3).

Kaavasuunnitelmasta ja kuulemisasiakirjoista ei käy ilmi kuinka saamelaisten itsemääräämisoikeus huomioidaan ja kuinka viranomaisten velvoite neuvotella ja saada hankkeelle saamelaisyhteisön ennakkosuostumus toteutetaan.

Saamelaisten edustuselimet sekä Norjan että Suomen puolella ovat selkeästi ilmaisseet vastustavansa tuulivoimalaitoshanketta. Ennakkosuostumuksen puuttumisen tulisi olla este tuulivoimalahankkeen toteuttamiselle.

Ihmisoikeusvaikutukset arvioitava ajoissa

Amnesty muistuttaa, että tuulivoimahankkeiden suunnittelussa on tärkeää arvioida ja huomioida ihmisoikeusvaikutukset jo varhaisessa suunnitteluvaiheessa ja varmistaa, että suunnitelmat noudattavat kansainvälisiä ihmisoikeusvelvoitteita.

Näin vältetään vastaava tilanne kuin surullisen kuuluisassa Fosenin tuulivoimalakiistassa, jossa Norjan korkein oikeus on todennut, että luvan myöntäminen tuulivoimaloiden rakentamiseen saamelaisten poronhoitoalueelle loukkaa YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen artiklaa 27, joka turvaa oikeuden omaan kulttuuriin.

Kenenkään etua ei palvele, jos Davvi-hanke todettaisiin oikeuden päätöksellä ihmisoikeuksia loukkaavaksi ja lainvastaiseksi siinä vaiheessa, kun tuulivoimalaitos ja siihen liittyvä infrastruktuuri ovat valmistuneet.

Energiasiiirtymän on oltava oikeudenmukainen

Ilmastonmuutos on vakava maailmanlaajuinen kriisi ja nopeita toimia fossiilisista polttoaineista luopumiseksi tarvitaan. Tuulivoimalla ja muilla uusiutuvilla energianlähteillä on merkittävä rooli ilmastokriisiin vastaamisessa. Amnesty kuitenkin korostaa, että myös uusiutuvan energian tuotannolla on sosiaalisia ja ympäristöllisiä vaikutuksia, ja energiahankkeiden valmistelussa on varmistettava ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Alkuperäiskansojen oikeuksien kunnioittaminen ja vahvistaminen on keskeinen osa oikeudenmukaista energiasiiirtymää.

Lisätietoja:

Elina Mikola, ilmasto- ja ympäristöasiantuntija, elina.mikola@amnesty.fi